

Poliisin menettely esitutkinnassa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 27.7.2021 osoittamassaan kantelussa arvostellut Helsingin poliisilaitoksen rikoskomisario A:n 28.5.2021 asiassa tekemää päätöstä esitutkinnan päättämisestä saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi.

Eduskunnan oikeusasiamies on 29.10.2021 siirtänyt kantelijan asiamiehen oikeusasiamiehelle 28.10.2021 osoittaman samaa asiaa koskevan kantelun (EOAK/7514/2021) oikeuskanslerin käsiteltäväksi.

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut 12.1.2022 päivätyn lausuntonsa, jonka liitteenä on ollut Helsingin poliisilaitoksen lausunto ja rikoskomisario A:n selvitys.

Lausunnot ja selvitys lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Arviointi

Kantelija oli 19.5.2021 tehnyt Helsingin poliisilaitokselle rikosilmoituksen sen vuoksi, että hänen kahdeksanvuotias lapsensa oli menettänyt sormen iltapäiväkerhossa tapahtuneessa onnettomuudessa. Lapsi oli leikkipuistossa kiivennyt jalkapallomaalin päälle, jonka yläosassa oli ollut reikä. Lapsen sormi oli jäänyt reikään ja irronnut lapsen tullessa alas maalilta.

Tutkinnanjohtajana asiassa toiminut rikoskomisario A on 28.5.2021 esitutkintalain 10 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla päättänyt esitutkinnan saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi, koska asiassa ei hänen arvionsa mukaan ollut tapahtunut rikosta, vaan kyseessä oli tapaturma.

Kantelijan asiamiehen laatimassa kantelussa A:n tekemää esitutkintapäätöstä on arvosteltu muun ohella siitä, ettei päätöksessä ollut arvioitu, millaista valvojien toiminta oli ollut välittömästi ennen tapahtumaa, vaikka he olivat onnettomuuden sattua olleet jalkapallomaalin välittömässä läheisyydessä, ja ettei päätöksessä ollut otettu kantaa siihen, millä perusteella valvojien toimintaa pidettiin huolellisena.

Esitutkintalain 11 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan esitutkinnan päättämisestä saattamatta asiaa syyttäjän harkittavaksi on tehtävä kirjallinen päätös, jonka pykälän 2 momentin mukaan tulee sisältää päätöksen perustelut. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan oikeus saada asiassaan perusteltu päätös kuuluu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeisiin.

Oikeudellisten ratkaisujen perusteluilla on monia eri tehtäviä (ks. kokoavasti Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri: Pro & contra. Tuomion perustelemisen keskeisiä kysymyksiä. Talentum 2003 s. 63-99). Asianosaisten tulisi esitutkintapäätösten perusteella saada vastaus siihen, miksi esitutkintaa ei ole asiassa toimitettu tai se on lopetettu. Usein tämä kiinnostaa erityisesti asian asianomistajaa. Päätösten perusteleminen mahdollistaa myös ratkaisutoiminnan ulkoisen kontrolloitavuuden. Perustelemisselvollisuudella on merkitystä myös tutkinnanjohtajan oman itsekontrollin kannalta, sillä hän joutuu päätöksen perusteluja kirjoittaessaan arvioimaan ratkaisunsa oikeudellista kestävyyttä.

Kantelijan poliisille tekemässä tutkintapyynnössä on rikosoikeudellisesti ollut kyse ainakin siitä, ovatko iltapäivätoiminnan ohjaajat laiminlyöneet valvontavastuutaan ja menetelleet huolimattomasti. Esitutkinnassa epäiltynä rikoksena on ollut tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen ja vammantuottamus. Esitutkintapäätöksen perustelujen tulisi asiassa vastata kysymyseen, mikä tai mitkä epäiltyjen rikosten tunnusmerkistötekijöistä ovat jääneet täyttymättä ja mistä syystä. A:n asiassa tekemän päätöksen perusteluna on kuvattu suoritettussa esitutkinnassa asiasta saatua selvitystä, mutta perusteluista ei käy ilmi A:n asian tutkinnanjohtajana sen

perusteella tekemä oikeudellinen päättely. Pidän A:n tekemää päätöstä kerrotun vuoksi puutteellisesti perusteltuna.

Poliisihallitus on lausunnossaan todennut, että vaikka kantelussa on arvosteltu esitutinnan päätöksen perustelujen riittävyyttä, on asiassa ennemminkin kyse esitutkintoimenpiteiden riittävyydestä asiassa.

Esitutkintalain 1 luvun 2 §:n mukaan esitutkinnassa selvitetään asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet, sillä aiheutettu vahinko ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat. Arvioitaessa esitutkintoimenpiteiden tarvetta ja hyväksyttävyyttä tulee ottaa huomioon rikoksen laadun lisäksi muun muassa se, kuinka todennäköistä uuden selvityksen saaminen asiaan vielä on, kuinka suurta työmäärää se edellyttää ja milloin selvitystä ehkä olisi saatavissa (HE 222/2010 vp s. 161).

Esitutkintalain 2 luvun 2 §:n mukaan esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja.

Esitutkintalain 10 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla esitutinnan valmistuttua asia on toimitettava syyttäjälle syyteharkintaa taikka sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa tarkoitetun määräyksen tai vaatimuksen antamista varten. Pykälän 2 momentin mukaan esitutkinta päätetään kuitenkin saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi, jos tutkinnassa on selvinnyt, ettei rikosta ole tehty.

Esitutkintalain esitöissä on todettu, että mainitussa 2 momentissa käytetty ilmaisu ”on selvinnyt” viittaa varsin korkeaan todennäköisyyden asteeseen sen suhteen, ettei rikosta ole tehty. Tutkintaa ei voida lopettaa momentin nojalla esimerkiksi siksi, ettei esitutkinnassa ole ilmennyt riittävästi näyttöä rikoksen tapahtumisesta. Selvitystä tulee kertyä nimenomaan siitä, ettei rikosta ole tehty. Selvityksen hankkimisen osalta hyväksyttävänä prosessiekonomisena lähtökohtana voidaan pitää sitä, että selvitysintressi sekä suoritettavien selvitysten laajuus ja laatu vaihtelevat tapauskohtaisesti. Selvittämistä ohjaavat esimerkiksi epäillyn rikoksen vakavuus ja rikokseen mahdollisesti perustuvat julkis- tai yksityisoikeudelliset vaatimukset (HE 222/2010 vp s. 235).

Helsingin poliisilaitoksen lausunnossa todetuina tavoin asiassa on ollut kyse lapselle aiheutuneesta vakavasta ruumiinvammasta. Tällöin on ollut ensiarvoisen tärkeää selvittää perusteellisesti kaikkien asiaan liittyvien toimijoiden osallisuus ja mahdollinen vastuu. Asiassa esitutkinta on päätetty saattamatta asiaa syyttäjän käsiteltäväksi, vaikka siinä ei ollut lainkaan kuultu lapsen huoltajia, eikä selvitetty, mitä sormensa menettänyt lapsi oli tapahtumista kertonut. Esitutkinnassa ei ollut myöskään selvitetty mahdollista kaupungin vastuuta huolehtia leikkialueiden turvallisuudesta, eikä sitä, olisiko jonkin tahon velvollisuutena ollut tarkastaa leikkivälineiden turvallisuus ja huolehtia mahdollisten puutteiden korjaamisesta.

Yhdyn Poliisihallituksen lausunnossaan esittämään näkemykseen, että asiaa ei suoritettussa esitutkinnassa ollut kaikkien mahdollisten vastuutahojen osalta selvitetty riittävästi. Helsingin poliisilaitos on lausunnossaan ilmoittanut aloittavansa esitutinnan asiassa uudestaan.

Toimenpide

Saatan tutkinnanjohtajana asiassa toimineen rikoskomisario A:n tietoon näkemykseni esitutkinnassa suoritettujen tutkintatoimenpiteiden riittämättömyydestä ja esitutkintapäätöksen perustelujen puutteellisuudesta.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki